

На підставі теоретичних узагальнень та емпіричних досліджень нами визначено критерії оптимізації процесу викладання, до яких належать: проектно-конструктивний, особистісно-діяльнісний, операційно-виконавчий, результативно-практичний. Кожний із критеріїв характеризується низкою показників: для першого критерію — відповідність змісту цілям навчання з відповідної економічної дисципліни, структурно-логічна впорядкованість змісту навчального матеріалу, володіння прийомами моделювання економічних ситуацій; для другого критерію — рівень педагогічної культури та майстерності викладача, його морально-ціннісні характеристики; для третього критерію — володіння прийомами мовленнєвої техніки та прийомами викладання навчального матеріалу, навичками використання технічних засобів навчання (ТЗН), володіння методами формування завдань для поточного та підсумкового контролю, вмінням оптимізувати умови дидактичної взаємодії на рівні викладач-студент; для четвертого критерію — рівень успішності в навчальній групі, повнота та своєчасність заповнення встановленої звітності за результатами вивчення певної економічної дисципліни.

На основі власного досвіду сформовано основні організаційно-педагогічні умови оптимізації викладання економічних дисциплін, до яких ми віднесли: адекватність змісту навчальної дисципліни сучасним трансформаціям економічного розвитку; розроблення комплексу заходів із добору та структурування змісту економічної дисципліни; раціональне використання технічних засобів навчання у процесі викладання, наявність відповідної матеріально-технічної бази; забезпечення максимально тісного зв'язку між теоретичними та прикладними аспектами дисципліни, широкомасштабне використання прикладів реально діючих компаній.

Практична реалізація зазначених умов оптимізації викладання економічних дисциплін передбачає конструктивну взаємодію викладача та студента, розроблення методів і прийомів для формалізації змістовного наповнення дисципліни, активізація використання отриманих знань при розв'язанні кейсів і прикладних ситуацій, орієнтацію на сучасні наукові та практичні досягнення, забезпечення інформаційної ємності та оптимізації обсягу навчальної інформації.

Варто відзначити, що оптимізація викладання економічних дисциплін досягається при умові встановлення причинно-наслідкових зв'язків нових понять з поняттями вже відомими. Цілковито обґрунтованим є прийом викладу нового навчального матеріалу на основі короткого повторення та встановлення зв'язку з уже відомим. Важливого значення при цьому набуває логічний і послідовний виклад курсу та ув'язка його викладання з іншими дисциплінами навчального плану. Забезпечення логічної послідовності окремих частин курсу передбачає траєкторію викладення матеріалу від простішого до складнішого. Звичайний прийом короткого повторення пройденого матеріалу встановлює зв'язок із наступним викладом і полегшує засвоєння нових знань. Перспективними, на нашу думку, є дослідження із удосконалення оптимізації викладання дисциплін соціально-економічного циклу на основі інтеграції між ними.

Кукоба В.П., д.е.н.,
професор кафедри економіки підприємств

НАПРЯМИ ПОГЛИБЛЕННЯ ПРИКЛАДНОЇ СКЛАДОВОЇ ПРОЕКТНООРІЄНТОВАНИХ ДИСЦИПЛІН ПІДГОТОВКИ ЕКОНОМІСТІВ

Поточний стан національної економіки України не дозволяє активно реалізовувати загальнодержавні широкомасштабні і глобалізовані програми трансформації національної промисловості. Частково проблема відсталості промислового виробництва вирішується крупними компаніями в малих і середніх за обсягами коштів інвестиційних проєктів. У зв'язку з цим проєктна діяльність сучасних фірм уже давно формується на основі сукупностей локальних паралельно-послідовних проєктів, що дозволяють цим фірмам раціонально і у не великих обсягах використовувати інвестиційний капітал, який вони отримують із різних джерел. За таких умов економістам, що здійснюють планове, організаційне і фінансове забезпечення обґрунтування та реалізації проєктів, потрібно мати не лише достатній рівень кваліфікації, а й бути широко ерудованими з різних споріднених економічних спеціальностей і розуміти специфічні особливості підготовки технічної документації.

У вищих навчальних закладах не лише в Україні, а й за її межами, при підготовці економістів різних спеціальностей у навчальних планах дисципліни, що дозволяють опанувати знання і навички з обґрунтування і реалізації проєктних рішень, займають незначну частку. В даний час дисципліни проєктноорієнтованого спрямування як в українських вишах, так і у закордонних, можна порахувати на пальцях однієї руки. Однак для економік, що переорієнтувались з глобально-

програмних змін на локально-проектні, важливою стає підготовка фахівців, здатних оперувати комплексом різноспрямованих і різномасштабних проектів. Це потребує розширення кількості дисциплін з даного спрямування, а і забезпечення їхньої логічної взаємопов'язаності у загальному циклі навчання економістів.

Звуження спрямування, з одного боку, дозволяє забезпечити на високому рівні якість підготовки, але таке обмеження спонукає до звуження кількості спрямувань компетентностей, що опановують слухачі з даних дисциплін, а це суттєво впливає на результативність студіювання прикладних навичок з проектування управлінських і господарських рішень для підприємницьких структур. Виходить, що за даних умов можна навчити проектуванню або господарських (суто економічних), або управлінських проектних рішень. Поточна практика вказує на те, що найефективнішими бувають проекти, де вдало комбінуються високо професіональні рішення з економіки та менеджменту.

Вирішити дану проблему можливо за рахунок переорієнтації навчального часу підготовки фахівців з економіки, у першу чергу, з загальнотеоретичної вербальної комунікації у біполі «студент—викладач» на контактну-прикладну. Це дозволяє при опрацюванні певних навичок спонукати студентів до самостійного пошуку теоретико-методичних знань і їхнього засвоєння. Виконання прикладних завдань під контролем викладача створює умови для поєднання у ціле теоретичних знань і прикладних навичок, тобто утворювати професійні компетенції.

Кулага І.В., к.е.н., доцент,
кафедра політичної економії обліково-економічних факультетів

АКТИВІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЗА РАХУНОК ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інформаційні та комунікаційні технології (ІКТ) на основі систем телекомунікації у всьому світі визнані ключовими технологіями ХХІ століття, що на найближчі десятиріччя будуть основними двигунами НТП. Інформатизація освіти є частиною цього глобального процесу.

У сучасному розумінні *інформаційна освітня технологія* — це педагогічна технологія, яка використовує спеціальні способи, програмні та технічні засоби (кіно-, відео-, аудіозасоби, комп'ютери, телекомунікаційні мережі) для роботи з інформацією. Однак, використання інформаційно-комунікаційних технологій не зводиться до простої заміни "паперових" носіїв інформації електронними.

Інформатизація освіти вимагає впровадження у вищу освіту інноваційних за змістом методів, засобів і форм професійної підготовки майбутніх фахівців нової формації, створення у навчальних закладах потужної інформаційної інфраструктури з розвиненим інформаційно-комп'ютерним навчальним середовищем, впровадження Інтернет-технологій, електронного навчання, комунікаційних мереж (глобальних, національних, локальних).

Разом з тим, інформаційно-комунікаційні технології не витісняють традиційні методи навчання, а лише дозволяють наблизити їх до вимог сьогодення. Актуальність інформаційних освітніх технологій зумовлена тим, що вони вдосконалюють систему освіти та підвищують ефективність навчального процесу.

Провідними світовими тенденціями активізації навчального процесу за рахунок використання ІКТ, що зароджуються у науково-дослідних лабораторіях і формуються у провідних університетах світу, є:

- *Розширення можливостей використання змішаного навчання (Blended Learning) за рахунок всебічного (як поза межами аудиторії, так і на аудиторних заняттях) використання соціальних мереж та веб-сервісів.* Так, наприклад студенти університетів Berkley, Stanford, MIT мають можливість залучатися до аудиторних занять за допомогою веб-підключень (вебінари), фізично не знаходячись в аудиторії, абоспілкуватися за допомогою проведення відео-конференцій із використанням Google+hangout [1]. Практично у всіх провідних університетах світу під час проведення аудиторних занять активно використовуються Facebook і Twitter для забезпечення продуктивної дискусії, підвищення рівня взаємодії у межах студентського колективу. Це особливо актуально при проведенні занять в аудиторіях з великою кількістю студентів, де відсутня можливість вислухати думку кожного під час інтерактивних занять.

- *Активізація Backchannel* — інтерактивне спілкування під час аудиторних занять за допомогою смартфонів і ноутбуків, що активізує процес взаємодії в аудиторії під час проведення семінарів, лекцій, презентацій. З розвитком соціальних засобів масової інформації, зокрема Twitter і